

Nr 39.

Ankom till riksdagens kansli den 6 maj 1918 kl. 4 e. m.

Betänkande, i anledning av väckta motioner med förslag till förordning angående inskränkningar i fråga om tillverkning och försäljning av rusdrycker.

(2:a avd.)

Närvarande: herrar Hammarström, Jacob Larsson, Lyckholm, Bäckström, Östberg, Wijk, Källman, Månsson i Hagaström, Jonsson i Hökhult, Berg i Staby, Bergman, Danström, Knaust, Forssman, Johannes Åkesson, Bökelund, Johansson i Kullersta, Olsson i Ramsta, Uddenberg och Jönsson i Fridhill.

I tvenne inom riksdagen väckta, till bevillningsutskottet hänvisade likalydande motioner, I: 50, av herr *Kvarnzelius* och II: 58, av herr *Engberg*, hava motionärerna hemställt, att riksdagen för sin del måtte antaga följande

“Förslag

till

förordning angående inskränkningar i fråga om tillverkning och försäljning av rusdrycker.

Häri genom förordnas som följer:

1 §.

Tillverkning av brännvin, annat än i sammanhang med pressjästberedning eller vid bränneri, där brännvinet framställes av avfallslut från sulfitecellulosatillverkning, vare förbjuden.

Bihang till riksdagens protokoll 1918. 7 saml. 30 häft. (Nr 39.)

2 §.

Tillverkning av maltdrycker, som innehålla mer än två och en fjärdedels volymprocent alkohol och äro inbryggda med en stamvört, vilkens extrakthalt överstiger sex procent, vare förbjuden.

3 §.

1. Spritdrycker må icke utminuterat till någon i större myckenhet än två liter i kalenderkvartalet. Härvid skall en liter sprit med en alkoholstyrka av sextio volymprocent eller däröver räknas som två liter spritdrycker av annat slag, varjämte en liter punsch må kunna räknas som två tredjedels liter spritdrycker av annat slag.

2. Spritdrycker må icke utminuterat till den, som icke fyllt 25 år; ej heller må rusdrycker utminuterat eller utskänkas till den, som veterligen åtnjuter understöd av allmänna medel eller brister i fullgörande av honom åliggande försörjningsplikt.

4 §.

Spritdrycker må utskänkas allenast åt gäst, som å utskänkningsstället intager eller omedelbart förut därstädes intagit verklig måltid, bestående av lagad mat till ett pris, då det gäller utskänkning av egentligt brännvin, av minst 75 öre och, då det gäller utskänkning av annat slag av spritdrycker, av minst en krona 50 öre.

Åt en och samma gäst må ej utskänkas mera än femton centiliter spritdrycker, därav högst fem centiliter egentligt brännvin; dock må åt gäst utskänkas högst en sjättedels liter punsch, vilken myckenhet skall anses motsvara sju och en halv centiliter spritdrycker av annat slag, när sådant vid samma besök förtäres.

5 §.

Spritdrycker må icke utminuterat och utskänkas till större myckenhet än sammanlagt 700,000 liter i månaden.

Det åligger kontrollstyrelsen att på olika, därtill berättigade försäljare fördela ifrågavarande myckenhet i förhållande till föregående förbrukning och de övriga omständigheter, till vilka hänsyn bör tagas för att åstadkomma en rättvis fördelning.

6 §.

1. Den, som överträder i 1 eller 2 § stadgat förbud, straffes såsom vore förbrytelsen begången mot vad i dylikt avseende är stadgat

i förordningen angående tillverkning av brännvin respektive förordningen angående tillverkning och beskattning av maltdrycker.

2. Den, som överträder föreskrifterna i 3 eller 4 §, straffes på sätt är stadgat i 79 § av förordningen angående försäljning av rusdrycker.

3. I fråga om upprepade förbrytelser och husbondes ansvarighet för förbrytelser, som begås av hans hustru, husfolk eller i hans arbete antagen person, samt om förvandling och fördelning av böter, om rätt att anställa åtal, om övervakande av förordningens efterlevnad och om domstol, där överträdelser av densamma skola åtalas, lände i tillämpliga delar till efterrättelse vad i förordningen angående försäljningen av rusdrycker är stadgat.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1919 och gäller intill den 1 januari 1921. De bestämmelser i förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker, som strida mot vad i denna förordning är stadgat, skola under denna förordnings giltighetstid träda ur kraft.»

Beträffande motiveringen för detta förslag tillåter sig utskottet hänvisa till motionerna.

Såsom framgår av motionärernas förslag, är syftet med detsamma att till och med utgången av år 1920 utsträcka tillämpningen av de restriktiva bestämmelser, som för närvarande gälla i fråga om tillverkningen och försäljningen av rusdrycker. I likhet med motionärerna anser utskottet, att det skulle vara av stor betydelse, om dessa restriktiva bestämmelser bleve fastslagna för en tid framåt. Även om föregående av den föreslagna förordningens giltighetstid mera normala förhållanden på livsmedelsmarknaden skulle inträda, vore det enligt utskottets mening önskvärt, att restriktionerna bibehölls, enär den nu rådande kristiden otvivelaktigt kommer att göra sina verkningar gällande under åtskilliga år framåt. Det är därför av stor vikt, att under denna tid folkkraften icke försvagas därigenom, att rusdrycksbruket lössläppes. Den lyckliga verkan av restriktionerna i nykterhetsavseende har

Utskottet.

av motionärerna utförligt uppvisats. Den starka nedgången i fylleri-förseelserna ger enligt utskottets mening ett kraftigt stöd för den uppfattningen, att ifrågavarande restriktioner äro väl avvägda och lämpliga. Ur nykterhetssynpunkt skulle därför ett bibehållande av restriktionerna vara av stor betydelse.

Visserligen har föregående års riksdag antagit en förordning angående försäljning av rusdrycker, vilken förordning ännu icke trätt i kraft. Med hänsyn härtill kunde det synas, som om man borde avvakta resultatet av denna lagstiftning, innan förändringar vidtagas på rusdrycksförsäljningens område. Utskottet tillåter sig emellertid att erinra, att förslaget till ifrågavarande lagstiftning utarbetades på en tid, då ännu några erfarenheter av den beskaffenhet, som nu är fallet, icke förelågo och att förslaget antogs, innan de gällande restriktionerna trädde i kraft. Enligt utskottets mening kan det emellertid icke anses vara att gå utöver ramen för denna lagstiftning, därest nu gällande, ur nykterhetssynpunkt betydelsefulla restriktioner för en längre tid fastställas. Enligt 63 § i rusdrycksförsäljningsförordningen stadgas nämligen, att *all försäljning av rusdrycker skall ordnas så, att därmed skall åstadkommas så ringa skada som möjligt*, och att syftet med de i förordningen givna stadganden i största möjliga utsträckning vinnes. Rusdrycksförsäljningsförordningens bestämmelser hava jämväl, såsom nykterhetskommitterade i sitt betänkande med förslag till förordning angående försäljning av rusdrycker upprepade gånger framhållit, karaktären av minimibestämmelser. Med hänsyn härtill synes det vara i full överensstämmelse med förordningens grunder, att, därest erfarenheten givit vid handen, att vissa restriktiva bestämmelser, som ej finnas intagna i förordningen, bereda större fördelar ur nykterhetssynpunkt än de stadganden, som förordningen innehåller, sådana bestämmelser varda genomförda. Enligt utskottets mening skulle syftet med rusdrycksförsäljningsförordningen vara väsentligt förfelat, därest man ej tillgodogjorde sig även senare vunna erfarenheter.

Då sålunda utskottet är övertygat om, att ett fastställande för en tid framåt av nu gällande inskränkningar ifråga om tillverkningen och försäljningen av rusdrycker skulle vara lyckosamt, och då utskottet icke heller har något att erinra mot de särskilda stadgandena i det av motionärerna framlagda förslaget till förordning angående inskränkningar ifråga om tillverkning och försäljning av rusdrycker, får utskottet hemställa,

att riksdagen måtte, med bifall till motionerna
I: 50, av herr Kvarnzelius, och II: 58, av herr Engberg,

för sin del antaga motionärernas förslag till förordning angående inskränkningar i fråga om tillverkning och försäljning av rusdrycker.

Stockholm den 3 maj 1918.

På bevillningsutskottets vägnar:

ALEXIS HAMMARSTRÖM.

Reservationer:

Av herrar *Hammarström, Lyckholm, Östberg, Danström, Knaust, Forssman* och *Bökelund*, som ansett, att utskottets yttrande och förslag bort hava följande lydelse:

Såsom en allmän erinran i avseende å ifrågavarande motioner torde böra framhållas, att de åsyfta reglering genom riksdagens omedelbara medverkan av förhållanden, som hittills ordnats i administrativ väg, och som, med hänsyn till de växlingar de äro underkastade, väl även bäst lämpa sig för behandling i dylik ordning. Detta senare gäller även i vad motionerna avse utsträckt tillämpning under viss tid av de restriktiva bestämmelser, vilka, enligt särskilda kungl. kungörelser, med hänsyn till kristidsförhållandena inskränka tillverkningen och försäljningen av rusdrycker. Erinras bör, att en sådan uppfattning även låg till grund för det riksdagens beslut år 1915, varigenom åt administrativ myndighet inrymdes den befogenhet, enligt vilken ifrågavarande bestämmelser, i vad de avse försäljningen, sedermera tillkommit; och utskottet håller före, att denna befogenhet icke utövats på sådant sätt, att anledning nu kan anses föreligga för riksdagen att själv ingripa till förhållandenas ordnande.

Med avseende å nu berörda bestämmelser må för övrigt framhållas, att de väsentligen tillkommit såsom ett led i den ransonering av varor, som kristiden nödvändiggjort. Förbudet mot tillverkning av brännvin ur produkter, som omedelbart eller medelbart kunna komma folknäringen tillgodo, är lika väl som nedsättningen av maldryckernas extrakthalt en typisk kristidsåtgärd, som säkerligen ej skulle kommit i fråga, därest ej brist på livsmedel varit rådande. De långt gående inskränkningarna beträffande brännvinsförsäljningen stå vidare i direkt samband med till-

verkningsförbudet och införselsvårigheterna. Att nu fastställa rådande förbud och inskränkningar i nyssnämnda hänseenden för en längre tidsperiod, under vilken normala förhållanden kunna inträda, synes utskottet icke överensstämja med de förutsättningar, under vilka ifrågavarande anordningar tillkommit.

De nu gällande förbuden och inskränkningarna hava mera begränsad giltighetstid, men Kungl. Maj:t kan på grund av 1915 års riksdags ovanberörda beslut ävensom gällande brännvinstillverkningsförordning prolongera desamma i mån av behov. Det är sålunda icke uteslutet, att de kunna komma att bestå en längre tid, men bestämmanderätten härutinnan torde enligt vad ovan anförts böra överlämnas åt Kungl. Maj:t, som lättare än riksdagen kan pröva och avgöra, när ett förändrat läge på livsmedelsmarknaden eller omständigheterna i övrigt påkalla andra bestämmelser. Med ett genomförande av motionärernas förslag skulle därför intet vara att vinna ur synpunkten av de krav, som på grund av förhållandena under kristiden böra tillgodoses.

Motionärerna hava emellertid ansett det framlagda förslaget påkallat ur andra synpunkter och i sådant hänseende framhållit, dels att genom dess antagande den genom rusdrycksförsäljningsförordningen åsyftade nykterhetseffekten skulle väsentligen stegras, dels ock att det ekonomiskt sett och ur synpunkten av den enskilde medborgarens vanor skulle bliva lättare att, om restriktionerna bibehölles, övergå till ett rusdrycksförbud, därest ett sådant av statsmakterna beslötes efter därom nu pågående utredning.

I förstberörda avseende gäller dock, att även om nykterhetseffekten av gällande restriktioner kan anses vara betydande under nuvarande förhållanden, då ransonering på en mängd skilda områden genomförts, det ingalunda är säkert, att samma effekt skulle kunna vinnas, när normala tider återinträtt. Enligt utskottets mening saknas i den allmänna opinionen det säkra stöd för dessa restriktioner, som ensamt torde kunna möjliggöra ett genomförande av de långt utöver 1917 års rusdrycksförsäljningsförordning gående inskränkningar, som motionärernas förslag innebär. Då riksdagen så nyligen som år 1917 antagit en förordning, som på ett genomgripande sätt förändrar den hittillsvarande lagstiftningen på ifrågavarande område, synes det utskottet olämpligt, att riksdagen år 1918 skulle antaga en ny om ock för kortare tid gällande förordning, vilken i viktiga delar skulle upphäva bestämmelserna i förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker, och detta innan sistnämnda förordning ännu ens trätt i kraft.

Beträffande vidare vad motionärerna anfört om önskvärdheten av

att med hänsyn till ett eventuellt permanent rusdrycksförbud bibehålla gällande förbud och restriktioner, vill utskottet allenast framhålla, att det enligt utskottets mening saknas fog för att nu vidtaga några slags förberedande åtgärder för att jämna vägen för lösningen av en fråga, varom utredning ej ännu föreligger och vilken dessutom är föremål för så vitt skilda meningar.

På grund av vad sålunda anförts, får utskottet hemställa,

att motionerna 1: 50, av herr Kvarnzelius, och II: 58, av herr Engberg, icke måtte föranleda till någon riksdagens åtgärd.

Samt av herrar *Bäckström*, *Wijk* och *Berg* i Staby, vilka instämt i herr Hammarströms m. fl:s yrkande.
